

Colecție de ghiduri metodologice
pentru Structura Teritorială de Asistență Socială

ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA COMISIEI PENTRU PROTECȚIA COPILULUI AFLAT ÎN DIFICULTATE

GHID DE SUPORT PENTRU APLICARE PRACTICĂ

Aprobat prin ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale, Familiei și Copilului
nr. 75 din 10.05.2017

ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA
COMISIEI PENTRU PROTECȚIA COPILULUI AFLAT ÎN
DIFICULTATE

GHID DE SUPORT PENTRU APLICARE PRACTICĂ

Chișinău 2017

Acest ghid reprezintă un suport metodologic care cuprinde instrucțiuni ce descriu modalitatea de organizare și funcționare a Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate, procedura unificată de lucru, precum și pun la dispoziție un set de formulare unificate, conform prevederilor Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate aprobat prin HG nr. 7 din 20.01.2016.

Ghidul face parte dintr-o serie de materiale metodologice elaborate pentru susținerea personalului angajat în sistemul de asistență socială:

- Serviciul de asistență parentală profesionistă. Ghid de suport pentru aplicare practică.
- Organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate. Ghid de suport pentru aplicare practică.
- Mecanismul de supervizare profesională în asistența socială. Ghid de suport pentru aplicare practică.
- Managementul de caz. Ghid de suport pentru aplicare practică.
- Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii. Ghid de suport pentru aplicare practică.

Acest material a fost elaborat de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei din Republica Moldova în cadrul Proiectului "Familie puternică pentru fiecare copil" implementat de AO „Parteneriate pentru fiecare copil” în colaborare cu Guvernul Republicii, prin intermediul Advancing Partners & Communities (acord Nr. APC-GM-0028), în cadrul unui acord de cooperare (Nr. AID-OAA-A-12-00047) finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională, pe o perioadă de 5 ani, valabil din 1 octombrie 2012.

Autori: Ana Palii, Svetlana Rîjicova, Stela Grigoraș

La ghid au contribuit: Viorica Dumbrăveanu, Daniela Mămăligă, Ala Scalschi, Irina Spivacenco, Mariana Lupașco, Virgiliu Hangan

CUPRINS:

CUPRINS:	3
I. DEFINIȚII.....	4
II. INTRODUCERE	6
III. SISTEMUL DE PREVENIRE A SEPARĂRII COPILULUI DE FAMILIE	7
3.1. Scopul și obiectivele sistemului de prevenire a separării copilului de familie.....	7
3.2. Elementele sistemului de prevenire a separării copilului de familie	8
IV. COMISIA PENTRU PROTECȚIA COPILULUI AFLAT ÎN DIFICULTATE – ELEMENTUL CHEIE ÎN SISTEMUL DE PREVENIRE A SEPARĂRII COPILULUI DE FAMILIE	11
4.1. Principiile de activitate ale Comisiei.....	11
4.2. Atribuțiile Comisiei	13
V. ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA COMISIEI	24
5.1. Instituirea și componența Comisiei	24
5.2. Organizarea ședințelor Comisiei.....	25
5.3. Documentația întocmită de Comisie	26
VI. MECANISMUL DE MONITORIZARE A ACTIVITĂȚII COMISIEI PENTRU PROTECȚIA COPILULUI AFLAT ÎN DIFICULTATE	27
VII. ANEXE.....	28

I. DEFINIȚII

Autoritate tutelară locală – primarii de sate (comune) și de orașe.

Autoritate tutelară teritorială – secțiile/direcțiile asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția copilului Chișinău. În municipiile Bălți și Chișinău autoritățile tutelare teritoriale exercită și atribuțiile de autoritate tutelară locală, cu excepția unităților administrativ-teritoriale autonome din componența acestora, în cadrul cărora atribuțiile de autoritate tutelară locală sunt exercitate de primarii unităților administrativ-teritoriale respective;

Plasament planificat – plasamentul copilului într-un serviciu social, pentru o perioadă determinată de timp, conform prevederilor planului individual de asistență.

Manager de caz – specialistul din cadrul structurii teritoriale de asistență socială, responsabil de elaborarea și implementarea planului individual de asistență, coordonarea procesului de implementare a planului.

Interesul superior al copilului – presupune asigurarea condițiilor adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, ținând cont de particularitățile individuale ale personalității lui și de situația concretă în care acesta se află.

Copil – persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nu are capacitate de exercițiu deplină.

Copil aflat în situație de risc – copil în privința căruia, ca urmare a evaluării, se constată una sau mai multe din următoarele situații:

- copilul este supus violenței;
- copilul este neglijat;
- copilul practică vagabondajul, cerșitul, prostituția;
- copilul este lipsit de îngrijire și supraveghere din partea părinților din cauza absenței acestora de la domiciliu din motive necunoscute;
- părinții copilului au decedat;
- copilul trăiește în stradă, a fugit ori a fost alungat de acasă;
- părinții copilului refuză să-și exercite obligațiile părintești privind creșterea și îngrijirea lui;
- copilul a fost abandonat de părinți;
- părinții copilului au fost declarați ca fiind incapabili printr-o hotărâre judecătorească.

Copil separat de părinți – copilul lipsit efectiv de grija părinților în situații determinate de absența acestora, inclusiv în cazul plecării părinților la muncă peste hotare, copilul luat de la părinți din cauza existenței pericolului iminent pentru viața sau sănătatea acestuia, precum și copilul căruia i s-a stabilit statutul de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau de copil rămas fără ocrotire părintească.

Pericol iminent – circumstanțe care indică în mod cert asupra existenței elementelor constitutive ale unei infracțiuni contra vieții și/sau sănătății copilului și care au sau pot avea impact grav asupra integrității fizice și/sau psihice a acestuia.

Luarea copilului de la părinți – procedură prin care copilul este separat de părinți sau de persoanele în grija cărora acesta se află, efectuată în conformitate cu prevederile Legii nr.140 din 14 iunie 2013 și ale Codului familiei.

Plasament – măsură de protecție a copilului separat de părinți prin care se asigură condiții pentru creșterea și îngrijirea acestuia în servicii sociale de plasament.

Plasament de urgență – plasamentul copilului ale cărui viață sau sănătate sunt în pericol iminent, indiferent de mediul în care acesta se află, pentru o perioadă de până la 72 de ore.

Plasament planificat – plasamentul copilului într-un serviciu social, pentru o perioadă determinată de timp, conform prevederilor planului individual de asistență.

Copii rămași temporar fără ocrotire părintească (conform art. 14 din Legea nr.140 din 14 iunie 2013) și *copii rămași fără ocrotire părintească* (conform art. 15 din Legea nr.140 din 14 iunie 2013):

Articolul 14. Copii rămași temporar fără ocrotire părintească	Articolul 15. Copii rămași fără ocrotire părintească
a) ai căror părinți lipsesc o perioadă mai mare de 30 de zile din cauza aflării la tratament în condiții de staționar în instituții medicale, fapt confirmat de certificatul medical eliberat de instituția medicală	a) ai căror părinți sunt decedați, fapt confirmat printr-un certificat de deces;
b) ai căror părinți nu au posibilitatea să-și îndeplinească obligațiile de creștere și educare a copiilor din cauza unor probleme grave de sănătate, fiind ținuiți la pat, fapt confirmat de certificatul consiliului de expertiză medicală a vitalității sau de certificatul medical eliberat de instituția medicală care supraveghează pacientul;	b) ai căror părinți au fost decăzuți din drepturile părintești, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;
c) ai căror părinți se află în arest, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;	c) ai căror părinți au fost declarați ca fiind incapabili, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;
d) luați de la părinți fără ca aceștia să fie decăzuți din drepturile părintești, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;	d) ai căror părinți au fost declarați dispăruți fără urmă, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;
e) ai căror părinți lipsesc, fiind anunțați în căutare de către organele de drept pentru comiterea de infracțiuni, fapt confirmat printr-un act eliberat de organul de poliție;	e) ai căror părinți au fost declarați decedați, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;
f) ai căror părinți au fost pedepsiți cu privațiune de libertate, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;	f) ai căror părinți i-au abandonat, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată.
g) ale căror date de identitate nu sunt cunoscute;	
h) în privința părinților cărora se află în derulare procese judiciare privind decăderea din drepturile părintești, privind limitarea în capacitatea de exercițiu sau declararea incapacității de exercițiu sau privind declararea lor ca fiind dispăruți fără urmă sau decedați.	

II. INTRODUCERE

Aceasta este o versiune revizuită a ghidului care vine să sprijine procesul de implementare a Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate revizuit și aprobat prin HG nr.7 din 20 ianuarie 2016.

Din momentul aprobării și implementării versiunii precedente a Regulamentului (2007) procesele sociale și cele din sistemul de asistență socială au evoluat. În această perioadă a fost dezvoltat cadrul legislativ și normativ (în special Legea nr.140 din 14 iunie 2013), care definește un șir de noțiuni principale utilizate în sistemul de protecție a copilului, revizuieste activitatea autorităților tutelare, abilitază primarii și structurile teritoriale de asistență socială (în continuare - STAS) cu atribuții de autoritate tutelară, delimitează clar atribuțiile autorităților tutelare locale și teritoriale, reglementează procedura de autosesizare și înregistrare a sesizărilor despre copii aflați în situație de risc, termenele, specialiștii și autoritățile responsabile de emiterea dispozițiilor privind evaluarea situației copiilor, atribuirea statutului și plasamentul copiilor separați de părinți.

10 ani de implementare a reformei sistemului de îngrijire rezidențială au condus la micșorarea esențială a numărului de instituții rezidențiale de tip internat și dezvoltarea, în paralel, la nivel local a unei rețele de servicii sociale de tip familial. Evaluările efectuate au demonstrat viabilitatea și eficiența funcționării Comisiilor pentru protecția copilului aflat în dificultate (în continuare Comisie), care reprezintă un filtru semnificativ pentru prevenirea separării copiilor de familie și instituționalizarea lipsită de necesitate.

Mai mult, practica de lucru a arătat că, în unele raioane Comisiilor le-au fost atribuite responsabilități și decizii care nu erau prevăzute în versiunea precedentă a Regulamentului-cadru. Totodată, acestea au contribuit la consolidarea sistemului de prevenire a separării copilului de familie, punând accent pe consolidarea și suportul oferit familiilor în momente de necesitate.

Toate aceste evoluții au condiționat necesitatea revizuirii Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate prin extinderea funcțiilor și atribuțiilor Comisiei și corelarea lor cu schimbările și necesitățile existente.

Prezentul ghid este adresat profesioniștilor din domeniul asistenței sociale a familiilor cu copii și membrilor Comisiilor pentru a facilita înțelegerea și implementarea prevederilor Regulamentului-cadru revizuit, precum și pentru unificarea abordărilor și procedurilor de lucru în cadrul sistemului de protecție a copilului.

III. SISTEMUL DE PREVENIRE A SEPARĂRII COPILULUI DE FAMILIE

3.1. Scopul și obiectivele sistemului de prevenire a separării copilului de familie

Ce reprezintă sistemul de prevenire a separării copilului de familie?

Un ansamblu de acțiuni întreprinse de organele abilitate care urmăresc scopul prevenirii, prin toate mijloacele posibile, separării copilului de familie și comunitate.

În Republica Moldova sistemul de protecție socială a copilului prevede diverse măsuri de susținere a copilului aflat în situație de risc și a familiei acestuia.

Complexitatea situației copilului aflat în situație de risc poate determina, în mare parte, separarea copilului de familie și plasarea acestuia în servicii alternative de tip familial (Serviciul de asistență parentală profesionistă și Serviciul casă de copii de tip familial) sau servicii de tip rezidențial (centre de plasament, case comunitare, instituții rezidențiale de tip internat). Separarea copilului de familie și comunitate are un impact negativ asupra domeniilor de bunăstare a copilului și impune schimbarea modului lui de viață și de relaționare ulterioară cu familia. Din acest motiv, decizia cu privire la separarea copilului de familie trebuie făcută cu maximă implicare și analiză a posibilităților alternative. Acest lucru se realizează în cadrul sistemului de prevenire a separării copilului de familie.

Accentul principal în prevenirea separării copilului de familie este pus pe oferirea suportului familiei pentru consolidarea competențelor parentale necesare pentru satisfacerea necesităților fundamentale ale copilului și îmbunătățirea situației acestuia.

Sistemul de prevenire a separării copilului de familie are următoarele **obiective**:

(I) garantarea și promovarea bunăstării copilului, asigurarea dreptului copilului de a crește într-un mediu familial pentru a-i asigura o dezvoltare armonioasă din punct de vedere emoțional, intelectual și fizic;

(II) asigurarea alegerii formei optime de îngrijire a fiecărui copil aflat în situație de risc, accentul fiind pus pe serviciile de tip familial și doar ca ultimă opțiune examinarea plasamentului copilului într-un serviciu de tip rezidențial.

Funcționarea sistemului de prevenire a separării copilului de familie contribuie la înțelegerea mai profundă a cauzelor care conduc la situații de risc în care se află copiii și familiile lor și a posibilităților de soluționare eficientă a acestor situații. De asemenea, acesta contribuie la responsabilizarea autorităților tutelare locale și teritoriale pentru promovarea dreptului copilului la familie și respectarea interesului superior al copilului.

Funcționarea eficientă a acestui sistem va determina reducerea numărului de copii separați de familie și a numărului de copii plasați în instituții de tip rezidențial, precum și va spori numărul de copii susținuți în propriile familii sau în familiile extinse. De asemenea, aceasta se va răsfrânge și asupra modului de monitorizare și gestionare a resurselor existente în sistemul de asistență socială și va contribui la orientarea lor spre servicii de suport a familiei pentru prevenirea separării.

Extrase din această publicație pot fi reproduse cu indicarea sursei: Parteneriate pentru fiecare copil, Ministerul Muncii, Protecției Sociale, ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA COMISIEI PENTRU PROTECȚIA COPILULUI AFLAT ÎN DIFICULTATE, 2017.

Pentru a solicita varianta integrală a publicației contactați-ne la adresa: office@p4ec.md.